

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Bugenhagenii Pomerani Annotationes ab ipso iam
emissæ. In Deuteronomium**

Bugenhagen, Johannes

Basileae

VD16 B 9247

Capvt VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36133

IN DEUTERONOMII

sanctus, quo docti & adiuti timebunt me uere, ut filij patrem, & obseruabunt omnia quae praecepto eis.

Quis det &c.] Utinam haberent tale cor, ut me timerent & custodirent &c.

Tu uero &c. Ecce mediatorem Moysen, ut supra.

Non declinabitis] scilicet ab eo quod praecepit uobis deus &c. Hoc est qd' supra dixit. Non addetis &c. Verbum dei non uult sophisticas interpretationes.

CAPVT VI.

ps 8

A Vdi Israel, id est crede, sicut psal. Israel si me audieris &c. Rursum per totum caput admonet primi praecepti & ipsum exponit, scilicet non esse externum facium cultus dei quo praecepto satisfiat, sed esse adorationem in spiritu, id est, ut metuas, diligas, fidas, in summa, ut credas. Vides itaq; legem esse spiritualem, quae omnia carnalia damnet. Diliges, inquit, ex toto corde, id est affectu & cogitatione, ex tota anima, id est uita, ut nunq̄ cesses diligere per omnem uitam, ex tota fortitudine tua, id est, ex oibus uiribus tuis quae quid potes. Certe hic inuenies in te (nisi hypocrisi excaceris) diuersum cor, sicut uides ca. superiore, diuersam uitam tuam, diuersas & contralucentes uires tuas, quid ergo hic legis nisi damnationem tuam, dum non solum nō facis quod lex dei iubet sed etiā contra facis

facis? Neesse est ergo ut cor tuum, uita tua, uires tuæ
per deum immutentur, ut diligas &c. Psal. 1. Cor miæ so
dum crea &c.

Narrabis.] In Heb. Acues. i. diligenter inculcabis.

Dormiens] Heb. Cubitum uadens, uel in lectum te
reponens. Et ligabis.] Vide & Prouer. 7. Hoc est
quod supra dictū est, q. deus in nullo alio uult cogno
sci signo, aut cognosci potest quā in suo uerbo. Exter
nus cultus impietas est & mera idololatria si non tea
nes deum in hoc signo.

uerbo dei
suo uult
cognosci
solum

Quasi signum.] Potius, In signum.

Iurauit.] Iuramenti & promissionis meminit ut ag
noscant deum esse ueracem in suo uerbo, quod solum
ab eis uult suscipi. Magna fides patrum qui hactenus
defuncti nihil acceperant huius terræ. Sed q̄ infirma
fides fuerit in ijs qui acceperunt historia testatur, uix
enim, manifestis miraculis uisis & sine cessatione ad
moniti uerbi dei, persistere potuerunt.

Quas nō edificasti.] Quod dominus eiecit gentes,
uides iudicium in impios. Qd' populū suum induxit,
uides misericordiam dei & curam paternā pro suis
qui eo fidunt. Allegoria est expulsio ueteris Adæ, siue
expurgatio ueteris fermenti, ut simus noua consper
sio &c. Prouer. 2. Impij de terra perdentur &c.

Qd' uero dicit, Quas nō edificasti &c. significat do
na dei nō prouenire nobis ex nostris uiribus aut meri

to &c. Et comedetis.] Non hic dicit de crapula et ebrietate, quemadmodū dominus, Attendite, inquit, ne corda uestra &c. quanq̄ hęc nō soleant abesse, nō enim nō possumus abuti beneficijs dei obliui dei &c. Sed admonet ut saturati & abundantes gaudentesq; in bonis domini, non obliuiscamur datoris, sed cum gratiarū actione utamur, ut infra ca. 8. & 1. Tim. 4. & 1. Cor. 10. & Ro. 14. Cōtra pseudapostolos. Col. 2. Non frustra hęc admonet Moyses, nam infra in cantico prophetat, dicens, Constituit eum super excelsum terram &c. Dei quidem est providere creaturis, sed dum non agnoscimus patrē in beneficijs, cogitur mittere famem, ut uel sic agnoscamus, sed ne tuac quidē dimittit suos, Alit enim eos in fame, sicut Iacob cū suis qbus prēmisit i Aegyptū Ioseph. vide psal. 32. & 36.

Dominiū deū tuū timebis,

Non perditionē fauoris, rerū, honoris, uitę tuę, quę oīa scias esse in manu dei, quę si uoluerit tibi integra nemo auferet, si uoluerit per dita, bona sua uoluntate & tuo cōmodo uolet, quia pater est etiam quando flagellat. Impius es si harum rerū timore recesseris a deo. & feceris dixerisue contra uerbum eius. Has enim res pro dijs erexisti. Item non timebis etiam illos deos qui minantur damnationem eternā nisi eos colas, non te terreat ullus sanctorū cultus omissus, non neglecta aut contempta traditio humana, non intentata excōmuni.

eatio ab ijs qui deos se faciūt & coli uolunt & timeri
 uice dei, dum nihil aliud quærunt quã quasi uerbis dei
 excōmunicare dei uerbū uere habentes, Matt. 5. Beati
 estis, gaudete &c. Vide Eze. 13. Itaq; neq; in rebus ex-
 ternis, neq; in rebus spiritualibus timebis aliud quã do-
 minū, Sequitur, Et illi soli seruias. i. Illi soli sit obnoxia
 tua cōscientia. Si superstitioni, consuetudini, traditioni
 bus humanis alligaueris tuam conscientiam, iam seruis
 alijs quã deo, In quo te non ligat deus in eo esto liberrī
 mus. sibi let serpens ille antiquus quicquid uelit, niteat
 quantū possit interim speciosa hypocrisis, teneto uer-
 bum dei, nō sequere uel tua uel aliorū somnia. Hoc est
 quod Paulus dicit. 1. Cor. 7. Precio redempti estis, no-
 lite serui fieri hoīm, id est, non seruite ulli creaturæ cū
 periculo cōscientiæ uestræ &c. Sed dices. Tamen scri-
 ptura præcipit ut serui timeant dominos suos & fide-
 liter eis seruiant, & uxor timeat maritū &c? Respon-
 deo, tua obiectio habet solutionē. Dicis, Scriptura præ-
 cipit, Ergo dominus præcipit, Ergo & serui & uxor
 sic timendo & fidem præstando secundū uerbum dei
 non tam dominos & maritū quã deum timent, non tã
 illis quã deo seruiunt &c. Sequitur. Per nomen illius
 iurabis, id est, nulli rei tribues honorem ueritatis nisi
 nomini domini. Diabo'us est mendax & omnis homo
 mendax &c. de hoc supra dictum. Itaq; uides hic nihil
 aliud quã repeti prima præcepta.

Non tentabis. *Tentas deū dum habes uerbum eius, promissiones eius, et tamen adhuc uis experi ri num uerū sit quod promittitur, num possit tibi pro uidere, te protegere &c. sicut dixerunt, Est ne deus in nobis an non? item quando tentauerūt de cibo, de potu. Vnde ait dominus Nu. 14. Tentauerūt iam me per decem uices, sicut qui hodie ne uentrem quidam deo cōmittunt & statim ubi diuersum quid apparuerit dis fidunt &c. Item, qui nolūt credere euangelio, sed ex pectant conciliū futurū quo diuina ueritas per homi nes confirmetur, Iccirco Paulus monet. 1. Cor. 10. Neq; tentemus Christū sicut quidam eorū tentauerunt & à serpentibus perierunt &c. & psal. Hodie si uocē &c. Sūma, Simpliciter credi uult deus suo uerbo &c.*

In conspectu domini.

Non in conspectu tuo, secundū uerbum dei facito, non secundū humanas adinventiones quæ damnat deus in prophetis & in Christo. Esa. 29. Matt. 15. Lex enim di cit, Non facies quod tibi rectum uidetur.

Cum interrogauerit.

Vides obseruationes statutorum illorum tunc sacra menta fuisse, ut supra diximus.

Legitima] id est statuta. [Et timeamus] potius, Ut timeamus. [Eritq; &c.] Ex Heb. Et hæc erit iusticia nostra (si custodierimus & fecerimus oīa præ cepta eius) corā domino deo nostro, sicut est hodie.